

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznicah, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 18 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristo petdeset pet- vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Nekoliko besed o zasedenju Bosne.

Slovenci imajo pravico, z ostrim očesom paziti na „posedenje in opravljanje“ Bosne, ki je zdaj s Hercegovino v eno deželo združena. Saj je z večine slovanske krvi vojak, ki jo v imenu Avstrije posedaja.

Opravičeno je vprašanje, katero se čuje dan na dan:

Kaj nam, t. j. našemu narodu prinese to posedenje? — To mnogo odvisi od načina, kako se bode ta dežela v imenu Avstrije opravljala. Naše zaupanje bo rastlo in padalo kakoršni bodo tam ljudje nastavljeni, da pravico sodijo, mir hranijo in nauke delijo. Malo bi nade imeli, ko bi Vesteneki se urivali v osrečevanje Bošnjakov. Tudi bi mi malo zaupali v bodočnost te zemlje, ko bi jo Magjari dobili v pestovanje. Po naših mislih ima vsaj tu, kjer gre za prve pojme pravičnosti, slovanska birokracija prvo mesto, in če nij tako določno v merodajnih krogih, treba, da javno mnenje one kroge k temu prisili. Molk bi bil v tem slučaju greh.

Najdelikatnejše vseh tamošnjih vprašanj pa je zemljiščino. Pri tega rešenju bode treba stroge pravičnosti, da ne rečem brezobzirnosti. Vsa zemlja je v mohamedanskih rokah! Raji preti velika nevarnost, ako razdeljenje ne bi prišlo v pravične roke. Magjari bi bili gotovo pristranski pri razkosovanju. Tu treba izkustva, treba znanja, treba naprednih pojmov. In takemu poslu so po mojem mnenju poklicani jedino izvedeni avstrijski uradniki, katerim je stvar že od prejšnjih časov znana, ali pa, ki poznajo zemljiščne razmere. Ko bi se na turške velike posetnike preveč gledalo, lahko bi ves trud okupacije bil zastoj: Tu-

rek bi gospodoval kakor doslej. Treba se pri tem poslu ravnati po načelih modernega pravnega in narodnogospodarskega znanja, treba pomisliti na bodočnost potomstva, ne ozirati se na zdanje razmere, ki ne odgovarjajo ne načelom humanizma ne državopravnim zakonom —

Od načina, kakó se bodo zemljiščne razmere tam doli reševale, bode tedaj odvisno naše zaupanje v tamošnje zadeve. Ako bode tam pravo zavladovalo, ako bodo človekopravni pogoji tam nastali, kjer je zdaj turški meč gospodoval, ako nova ta dežela avstrijska ne bode občutila magjarskega jarma pa tudi ne nemškutarskih eksperimentov — tedaj bode lahko postala obljubljena dežela slovan- skim avstrijskim izseljencem. Čemu nam potem Amerika, ako imamo bliže kraje, kamor si slovenski ratar lahko gre iskat sreče doma pogrešane? Od tamo bode nevoljnejšem povratek v domovino loži, ker bliži, ako bi povratka trebalo. K takemu preseljevanju pak bodemo samó tedaj svetovali, kadar vidimo, da so stvari tam doli na pravem poti, da so raz- mere take, da nosijo poroštvo obstanka in sreče v sebi.

Prav živo se spominjam Roscherje- vega nasveta, ki ga ta imenitni učitelj nar- odnega gospodarstva daje Nemcem. Potem ko dokazuje, da morajo izseljenci s svojimi rojaki gospodarstveno v dotiki ostajati, in da Ame- rika, Rusija in Algerija z Avstralijo nijso za Nemce prikladne naselitve, pravi dalje: „Vse drugače bi lahko bilo, ko bi se reka nem- škega izseljenja v nemške naselitve izlivala; torej n. pr. kakor v srednjem veku v plodovite a malo ljudnate kraje Ogerske, v poljske dežele avstrij- ske in pruske, ali pa celó, kakor je List želel, v

one kraje turške, kateri imajo en- krat, ako Bog hoče, dedovina Nem- čije biti (!). Tu bi lahko naseljevanjem na- stala nova Nemčija (!), katera bi se ne- posredno ali pa posredno morala naslanjati na staro Nemčijo, ter bi ob enem bila naj- varnejša trdnjava proti vsakemu na- valu slovanskemu (!). Ta dežela bi nam služila enako kakor Missisipijska dolina, in daljnješi zapad združenih držav Amerike, po- sebno, kolikor zadeva izključljivo st porabe. Se vé da bode se naseljenci samó tedaj z do- bro vestjo in z vspehom vabili v te kraje, kadar bode zemljišče za nje uže dovolj pri- pravljeno. Oni morajo tam najti popolno pravno varnost, posebno za zemljiščno poses- tvo. Tudi morajo vže tam najti svobodo osobno, vérsko in tudi občinsko.“ *) — Tako Roscher (Grundlagen §. 260)! Iz tega ci- tata se dovolj vidi, kaj pričakuje Nemčija, a kaj imamo mi avstrijski Slovani, posebno ju- žni v tem slučaju storiti! „Vigilantibus jura“ — čuvajmo si tudi v daljavi svoje pravice; godi se zdaj za našo bodočnost prevažna pre- memba na jugu!

J. P.—k.

Berlinska mirovna pogodba.

(Dalje.)

Art. 24. V slučaju, ako bi se visoka porta in Grecija ne mogli o popravljenej mejlinje črti, ki je v 13. protokolu berlinskega kongresa zaznamovana, sporazumeti, pridržijo si Nemška, Avstro-Ogerska, Francoska, Veliko-Britanska, Italija in Ruska, v olajšanje raz- pravljanj, svojo dobro pomoč ponuditi.

Art. 25. Avstrijska bode zasedla provin- ciji Bosno in Hercegovino, ter jih bode oskr-

*) Po idejo je List uže l. 1842 izrekel. Pis.

Listek.

O zedinjenji italijanskega naroda.

(Govor dr. V. Zarnika v ljubljanski četalnici.)

(Dalje.)

Branitelji in zastopniki obče italijanske ideje so bili kolikor toliko v tem času še najbolj papeži, in mej njimi so bili nekateri celo zelo narodni možje, pravi italijanski pa- trijotje. V pretečenem stoletju so Francozje s svojo omiko na vse druge evropske narode močno vplivali, vsi nemški mali in veliki dvori so francoski govorili in se po francoski šegi nosili. Ravno tako se je bil tudi fran- cozki duh po Laškem takrat razširil. Pleme- nitaši v Pijemontu še celo laškega mej soboj govorili več nijso, kar je najbolj prvega dra- matičnega pesnika iz klasične italijanske lite- rature, grofa Alfieri-ja iz duševnega spanja zbudilo. 28 let je bil star, ko še laškega nij znal, bil je pijemonteški kavalir kakor vsi

drugi, ki so se brigali le za pse, konje in sploh za sport. Ko je bil uže 28 leto dovršil, začel je premišljevat svojo pretečeno in iz- gubljeno mladost. Bolelo ga je v srce, da kot Lah nij znal svojega materinega jezika. Začel se je učiti „ali ovo“ to je gramatike in pre- selil se je bil v Florencijo, da bi se tam lepe Italijanščine naučil. Pridigoval je tam evan- gelij vzkresenja laškega duha in odpravo tu- jega francoskega življa. V svojej igri „il miso- galo“, ki se je v tistem času to je pred fran- cosko revolucijo obilokrat predstavljala, smešil je svoj čas in vse tiste, ki so se francozki šemili. Drugega izdatnejšega vpljiva njegova igra nij imela. Velik pesnik preteklega sto- letja je bil lirik Leopardi, ki je v mnogoterih krasnih pesnih izraževal svojo tugo in žalost, da tiči njegova domovina v tolikej nesreči, a prepričati se je moral, da narod italijanski nij imel za njegov uk nikacega razuma, bil je apatičen in top, kakor je filister tudi drugih narodov še dandenes.

Tako je nastopila doba prvega Napoleona. Nanj, na rojenega Italijana, Korzikanca, so Italijani mnogo zidali, mislili so, da bode tudi Rim, Neapolj in Sicilijo zgornji Italiji pilepil, in tako celo Laško v eno državo zjedini. A o tacem zedinjenji nij imel Napoleon nobe- nega pojma in gospodaril je po principih to- danjega časa; razkosal je bil Italijo v spodnjo in zgornjo, ter eno za-sé obdržal, drugo pa oddal svojemu bratu Josipu (1806). To po- četje je italijansko navdušenje za Korzikanca tako ohladilo, da so 1816. leta, takrat ko je Napoleon bival uže na otoku sv. Helene, in so naše avstrijske armade marširale v Milan, taiste z velicim veseljem sprejemali. Helfert, ki to popisuje, pravi, da je bil ves Milan na nogah in krasno okinčan, prvi lombardski ka- valir duca di Melzi je šel na čelu deputacije avstrijskim vojskovodjem nasproti ter dejal, kako se Italija iz dna srca veseli, da so se vrnilo zopet cesarske armade. Toda kolika prememba od takrat, to je od 1816. leta, pa

bovala. Ker pa Avstro-Ogerska ne želi oskrbovati tudi sandžak Novi-Bazar, ki se mej Srbijo in Črno goro južno iztočno čez Mitrovico razteza, bode tudi na dalje otomansko oskrbnitvo tam v veljavi ostalo. Zavoljo vzdržanja novega političnega stanja, kakor tudi zavoljo svobode in sigurnosti zveznih cest si prihrani Avstro-Ogerska pravico, da sme v celem obsegu tega dela starega vilajeta bosniškega posadke imeti in vojne in trgovske ceste zasesti.

V to svrhu bosti se avstro-ogerska vlada in turška o posamnostih sporazumeli.

Art. 26. Neodvisnost Črne gore se od visoke porte in vseh visokih ugovarjajočih strank prizna, katere tega doslej še niso dopustile.

Art. 27. Visoke ugovarjajoče stranke so se v sledečih uvetih sporazumele:

V Črnej gori se ne sme razlika vere in veroizpovedanja nikomur nasproti staviti kot uzrok izključenja ali nesposobnosti, da uživa meščanska in politična prava, da opravlja javne službe, funkcije in česti, ali da izvršuje razna rokodelstva ter industrije, na katerem mestu mu je drago. Svoboda in javno izvrševanje vseh veroizpovedanj zagotavlja se poddanikom Črne gore ravno tako, kakor tujcem, in ne sme se staviti nobedna zapreka hierarhične organizaciji raznih veroizpovedanj ali njihovim odnošajem proti njihovim duhovnim glavarjem.

Art. 28. Nove meje Črne gore so se naslednje sestavile: Črta, raztezajoča se od Ilino-Ordo severno od Klobuka, gre bolj ob Trebinšici proti Grančarevemu, ki ostane Hercegovini, ter gre potem ob tej reki navzgor do točke, ki leži jeden kilometer navzdol od izteka Čepelice, od koder gre naravnost na visočine, ki se na levi ob Trebinšici raztezajo. Potem gre proti Pilatovemu, katera vas ostane Črnej gori, ter se razteza potem severno, kolikor mogoče 6 kilometrov od ceste Vilek-Korito-Gačko do iga, ležečega mej Somino-Planino in goro Čurilo; od tu se razteza vzhodno mimo Vratkovci, katera vas ostane Črnej gori, do gore Orline. Od tu gre meja, pripuščajoča Ravno Črnej gori, severo-severovzhodno naravnost čez vrhunec Lebrsnika in Volujaka, gre po najkrajšem potu do Pive, prerezajoč jo, in pride do Tare, ki tače mej Cerkvico in Nedvino. Od tu gre ob Tari navzgor do Majkovca, in se razteza ob vrho-

vih predgorja do Siskojcera. Od tega kraja gre ob starej meji do vasi Sekulare. Od tod gre nova meja čez vrhunec Mokre-Planine, pripuščajoč vas Mokra Črnej gori, ter pride potem do točke 2166 avstrijske generalštabne karte, in se razteza ob glavnej progji mej Limom na jednej strani in na drugej mej Driinom in Zjevno.

Potem gre na jednej strani ob zdanjej meji rodu Kuči-Drekaloviči, na drugej pa pri Kučka-Krajna in pri rodovih Klementi in Grudi do ravnine pri Podgorici, od koder gre na Plavnico, pripuščajoč rodove, Klementi, Grudi in Hoti Albanskej.

Od tod prereže nova meja jezero pri otoku Gorica-Topal in gre od Gorice-Topal naravnost na vrhunec visočine, raztezajoč se ob raztočji mej Megured in Kalimed, Mikevič ostane pri Črnej gori, in doseže jadransko morje pri V. Kruči.

Severno zapadno meji neka črta, ki se razteza od nabrežja mej vasi Sušan in Subci, ter se končuje na najbolj oddaljenej južno vzhodnej točki črnogorske meje na Vrčuti Planini.

Art. 29. Bar in njegove obali dobi Črna gora s sledečimi uveti.

Južno od tega ozemlja ležeči kraji bodo se po zgorenjej mejnej določbi do Bojane Turške nazaj dali.

Občina Spica vtelesila se bode do severne meje v natančnem opisu meje naznačenega ozemlja, Dalmatinskej.

Na Bojani ima Črna gora popolno in slobodno ladijeplovje. Ob tej reki se ne smejo utrjenja postavljati, izjemši takovih, katera bi bila v krajno obrambo za Skader potrebna, a ne smejo biti več nego 6 kilometrov od tega mesta oddaljena.

Črna gora ne sme imeti vojnih ladij in tudi ne vojne zastave. Barska luka in vse črnogorske vode so zaprte za vojne ladije vseh narodnostij.

Uterjenja, ležeča mej jezerom in nabrežjem na črnogorskem ozemlju, se morajo razrušiti, in nova ne sezidati.

Zdravstveno in policijo za luko, izvrševala bode v Baru in ob celem črnogorskem nabrežji Avstro-Ogerska z malimi pobrežnimi ladijami,

Črna gora prevzeme postave za morje, ki so za Dalmatinsko veljavne. Od svoje strani se pa Avstro-Ogerska obveže, da bodo njeni

konzuli črnogorsko trgovsko zastavo branili. — Črna gora mora se z Avstro-Ogersko zavolj prava sporazumeti, da bode skozi novi črnogorski teritorij cesto in železnico zidala ter vzdrževala.

Popolna svoboda za občenje na obeh cestah se osigura.

Art. 30. Muselmani in drugi, ki imajo v od Črne gore prisvojenem ozemlju svoja posestva, a hočejo zvnaj kneževine živeti, lahko to posestvo pridržijo, da je dado v najem, ali pa tretjemu v oskrbljevanje.

Nobednemu se ne more drugače nego po postavnem potu v javnem interesu razsvojiti in to le po dogovorjenem odškodovanji.

Turško-Črnogorskej komisiji se bode naložilo, da v treh letih uredi vse stvari, ki se ozirajo na prodajo, pridobivanje dobitka, uživanje na račun porte, državne lastine in po-božnih ustanov (vakuf) kakor tudi vsa vprašanja, katera so v zvezi z interesi privatnikov, koji so pri tem v dotiki.

(Konec prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 22. julija.

Volitve v *deželni zbor* so v Šleziji in zdaj tudi v dolenjej Avstriji zopet razpisane na prve dni septembra.

Zdaj vemo, da ta teden naša vojska še ne pojde v *Bosno*. Mostovi čez Savo niso še dodelani. Več kar smo o tem zvedeli, ne moremo praviti zaradi nevarnosti konfiskacije. — Uže pride čas, da se bode govorilo o tem. — Glavni poveljnik general Filipović je bil še 20 t. m. na Dunaji pri cesarji v dolžnej avdijenci. — Kar pišejo listi o tem, da dogovori s Turčijo niso še dovršeni, zdi se nam neverjetno.

Vnanje države.

Ruskega „Golosa“ dopisnik je imel pred Beaconsfieldovim odhodom iz Berlina z njim pogovor, v katerem je angleški državnik rekel, da bode odslej politika Anglije gledala Rusijo prepričati, da je sporazumljenje obeh velicil narodov v njihovem in v interesu civilizacije. Lepe fraze.

Car je sprejel prošnjo finančnega ministra Reuterna in ga iz službe odpustil, podarivši mu orden sv. Andreja in zahvalivši se mu za dobro službovanje. Za finančnega ministra je Greigh.

Iz *Belgrada* ima naša vladna „Pol. Corr.“ dopis, v katerem zabavlja, da v Srbiji vlada diktatura, a ne ustavnost, ker je srb-

1848!! Nobenemu Avstrijcu se takrat še sanjalo nij, da bodo prišli še časi, ko jim bodo od vseh stranij Lahi na vse grlo ponavljali: „Morte ai tedeschi“. Mož pa, ki je pri tej premembi nazorov in političnega mišljenja največ zaslug pridobil si, bil je Giuseppe Mazzini. Njegov oče je bil po stanu zdravnik, ki je bil tudi sina tej stroki posvetil. A kot dijak se je Giuseppe Mazzini bolj brigal za zgodovino svojega naroda, nego za medicino, ter se bil kmalu zapletel v skrivne politične zaveze. Komaj 22 let star, moral je z učilišča Genoveškega zbežati v Švico. V Švici je spisal ne-debelo knjigo „la giovine Italia“ (mlada Italija), ki je šla zavoljo njenega lepega sloga in lepih izrazov iz rok v roke, ter navduševala vso laško mladino. Mazzini je bil v tej knjižici s kratkimi in krepkimi potezi narisal celo nesrečo svoje domovine. „Vi Italijani,“ jim je dejal, „ste povsod le podlaga tujčevi peti, akoravno ste pod avstrijskim gospodstvom bolje administrovani, nego povsod drugod kjer Lahi vladajo, a vendar volim, da Lahi, domačini

nad vami gospodarijo, akoravno se vam morebiti pod tujci bolje godi. Vaša parola mora biti „fuori gli stranieri!“ to je: Ven s tujci! Ta njegova knjižica je zasukala Italijo na vso drugo pot, in jele so se snovati skrivne zaveze in tudi društvo Carbonarijev se je iz nova začelo gibati. Helfert pravi, da nij res, da so se še le takrat Carbonarji ustanovili, in da je Mazzini njihovo zavezo sklical na dan, temuč da so to več stoletij stare skrivne zaveze, ki so imele sedaj to, sedaj ono ime. „Carbonari“ pomeni skromne ljudi, voglarje, ki nemajo s posvetnim življenjem nič opraviti, tako kakor so bili nekaj po prilici: „les Gueux“ (berači), ki so si to ime pridevali, da izrazijo z njim svojo skromnost in navidezno nevažnost. Tako je jel delovati Mazzinijev duh, če tudi on sam nij smel več nazaj v domovino, potem, ko je poslal ono knjigo v svet, ker cela Laška je bila takrat infiltrirana z Meternihovim policijskim duhom. Strašna je bila osoda svobodomiselnika, ki je prišel tej policiji v roke! Živel je zato v Švici, na Francozkem in Angleškem,

ter ostal svojim idejam zvest do zadnjega izdihljeja. Brošuro za brošuro je pošiljal na Laško, kjer mu je mladina po univerzah — 22 jih je bilo takrat, — od dne do dne bolj privržena bila, ter hrepenela po osvobojenji Italije. Od tega časa naprej so se začele po celej zgornjej Italiji one velike preiskave političnih zarot. Marsikak italijansk patrijot je bil izgnan ali za vse žive dni priprt. Avstrijci vedó o tem mnogo povedati, ker vozili so jih takrat iz Laškega v severne tvrdnjave, posebno pa v Spielberg. Takrat je sedel tam slavni pesnik in patrijot Silvio Gellico deset let v zaporu, kar je celi narod zelo razburilo. Ko se je nazaj povrnil, pisal je zelo lepo knjigo „Le mie prigioni“ („Moj zapor“), ki je morala vsacega bralca do dna srca ginoti in mu vse živce pretresti. V tistem času je živel tudi Ugo Foscolo, pesnik hrepeneč po zjedinjenej in slobodnej Italiji. Mislili, pisali in delali so takrat večinoma patrijotje za zjedinenje in oslobodjenje Italije na republikanskej podlagi.

Vzrok te prikazni je bil, da je bila pie-

ska skupščina po vse vladi pokorna. No, če boče naša oficijozna „Pol. Corr.“ zabavljati na parlamentarizem najde predmeta bližje nego v Belgradu.

V Italiji se množe izjave proti Avstriji namerjene. Tako je bila zopet 15. t. m. v gledališči Goldoni v Rimu demonstracija za aneksijo Trsta in Trienta, naenkrat je namreč na poslušalce kakor dež padalo trobarvenih proklamacij za osvojitve Trsta in Trienta. Po slušalci so vstali vsi in slavoklicali Trstu in njegovemu odkrušenju od Avstrije. Za nedeljo so tabori v Florenci in Milanu napovedani z enako namero.

Nemški cesar se je 20. julija po streli Nobilingovem prvič zopet na zrak peljal, a v pokritem vozu v spremstvu svojega zdravnika. Preseli se potem v Babelsberg, kadar bode vreme ugodno.

Dopisi.

Iz Ljubljane 22. julija. [Izv. dop.] (Mizerija naših nemškutarjev.) Naši nemškutarji in njih pokrovitelji, v Ljubljani naseljeni Nemci, se tako radi bahajo z „inteligencijo in kapitalom“. Pustimo prvo na stran (saj smo jo že večkrat opisali) in razpravljajmo o drugem: o kapitalu. Gostilničar kazinske restavracije, metropole nemškutarske agitacije pri volitvah, jedinega prostora, kjer imajo nemškutarska društva, kakor nemško biti hoteči „Turnverein“, društvo pevcev filharmonikarjev itd., še zaščit, opustil je gostilnico, ker mu nič dobička ne nese, in bode prevzel gostilno „pri Slonu“ (hotel elefant). Kar pa ima kazinska restavracija, da se ranžira h komfortu, vse to je lastnina odstopajočega krčmarja g. Ehrfelda, namreč veranda, salon za muziko, ledenica, plinova svečava, peči, stoli, mize, sploh vsa oprava kazinske gostilnice. Kakor je po inseratih v nemških listih in tudi v „Slovenskem Narodu“ prijavljenih znano, začela se je denes v ponedeljek 22. julija javna prostovoljna dražba, na katerej bode sam svak kazinskega krčmarja g. Ehrfelda, tukajšnji trgovec g. Wencel vse kar je lastnina kazinske restavracije prodal, tako da je kazinska restavracija od včerajšnjega dneva nehala biti, in bode nemškovalna garda ljubljanskega mesta prisiljena odslej si poiskati za svoje male shode in zabave družega prostora.

Pritiskalo se je sicer osobno in tudi po znanem „poslanem“ v ljubljanskem „Tagblattu“ na vodstvo kazinsko, in se je zabavljalo, za-

kaj samo društvo, katero ima toliko „kapitalskih“ udov in tako velikansko poslopje ne stori ničesa, da bi vzdržale kazinsko restavracijo. Ugibalo se je dalje, zakaj nemški in nemškutarski matadorji ne zložijo malo denarja, da se vsaj kupi veranda, salon za muziko in ledenica, dalje da se ne izdere plinova svečava in ne podero peči! Videti pa je, da toliko hvalisana garda ljubljanskega „kapitala“ neče ali ne more žrtvovati toliko, da se te reči pokupi od restavraterja, ki se je dozdej res žrtvoval za kazino, a našel le nehvaležnost.

Zdaj so priskočili bolj znajdeni ljudje in rekli, saj ima kazina jako krasno hišo, lahko bode ravnateljstvu dobiti 4000 do 5000 gld., kolikor je za nakup prodaji odmenjenih stvari restavracije potrebno. A tu so se financierji nemškutarski zelo opekli. Hranilnica kranjska ima malo veselja, kazini kaj posoditi. Marsikateri Slovenec je gotovo mnogokrat zavidljivo gledal, kako lepo, krasno poslopje ima nemško društvo kazina. A naj se tak poštenjak potolaži, kajti jaz mu lahko iz gotovega vira povem, da je kazinsko društvo „na psu“, ker od kranjske hranilnice ima uknjiženih 36.000 gld. dolga, kateri dolg izvira od tega, da je hranilnica drago kupila vse nekdanje stavbene delnice kazinskega društva, in od tačas vedno hira. „In geldsachen hört alle gemüthlichkeit auf!“ Tako je pri nemškutarjih prišlo, da je prišel denes ves šotor nemškutarije, namreč tiste, katera se rada greje v solnci nemškutarskega veličanstva, katera pa nij za zgornje prostore „salonfähig“, popolnem na boben.

Nam Slovencem pa kaže ravno ta slučaj, da nam nij obupavati. Baharija, če tudi nemška ali nemškutarska, ima kratke noge. Mi nemamo do zdaj še prilike zbirati se v tako velikih prostorih, kakor je na kant prišla kazinska restavracija, a naš prostor je povsod, kajti nij treba, da bi si ga ogradili: za nami je ves narod. Poslopje vse nemške protivne gradnje pa je posiljeno, umetno, od denes do jutri.

Iz Bizovika 22. julija [Izv. dop.] „Beseda“, katero je včeraj naša čitalnica priredila, izvrševala se je po vsem dobro. Predsednik čitalnice, g. Regali, pozdravši vse navzočne ljubljanske goste ter domače Bizovičane, je krepko navduševal jih za slovenski narod. Deklamacija g. L. H. „Najnovejša pesen starega Kranjca“ vzbudila je občno po-

hvalo, kakor je bil tudi govor g. G. s priznanjem sprejet. Gospod podpredsednik spominjal se je v dobrem govoru na jug otšlih slovenskih junakov, ter je napravil v odborovem imenu nabiro darov za njihove doma ostale družine.

Napitnici g. L. H. pevcem „narodne osmerke“, poudarjajočej njen napredek, odzdravil je g. F. H., napivajoč vsemu Slavjanstvu, ter naglasujoč narodnost te pevske osmerke.

Cela zabava izvršila se je prav po domače, pogrešali so se le odličnejši slovenski ljubljanski domoljubi, katerih je oko malega občinstva zastoj iskalo.

Iz ljubljanske okolice 20. jul. [Izv. dop.] (V preudarek.) Vsakdo vé, koliko se je mej slovenskim učiteljstvom od 1870. leta semkaj upilo in navduševalo za razne projekte, od katerih se pa le jeden nij izvršil. Zdaj pa se je splošnja letargija polotila kranjskih učiteljev, marljivo so le delovali na polji slovenskega šolstva štajerski, osnovavši si „Učiteljsko društvo za slovenski Štajer“, izdajaje svoj učiteljski organ in slovenske učne knjige; tudi so si v prospah šolstva osnovali mnogo okrajnih učiteljskih društev, ki so napravljala zборе. Kako pa je pri nas na Kranjskem? Sramota! Niti jednega okrajnega učiteljskega društva nemamo. In koliko učnih knjig smo izdali?! — Pač imamo „Krainischer Lehrerverein“ in „Slov. učiteljsko društvo“. Prvo je sè svojim glasovitim organom „Lai-bacher Schulzeitung“ jama, „fallgrube“, kakor bi Nemeec dejal, kamor se omahljivci mej učiteljstvom love, mōra, ki nas tlačí, in duši pravo duševno gibanje v prospah slovenskega šolstva; drugo pa medli in je brez življenja. Pač ne smemo možem, ki so v odboru, odrediti dobre volje in požrtvovalnosti, a kaj pomaga, če jih njihovi kolegi, ki so ob svojem času tako upili „vse za narod in za omiko“, puščajo na cedilu, če se letnih občnih zborov udeležuje komaj 15—20 udov, če ne prinašajo svojih letnih doneskov in so le imenoma društveniki. — Pač uzroki te malomarnosti niso neznaní; strah pred „višjimi“ in malodušnost, t. j. obup nad končnim vspehom stvari, za katero boriti se je bil in bode naš namen. Gospoda! če so si toliko upali naši štajerski kolegi, ki bivajo v deloma ponemčenih krajih, ki nima jo (vsaj kakor se meni dozdeva) niti

monteška država takrat despotična in nazadnjaška, kakor vse druge italijanske države in države, prav v Metternichovem smislu, in nij bilo upati, da bi se kedaj kak lašk vladar postavil na čelo narodnega gibanja.

„Vse dinastije moramo izgnati“ — bila je parola — in Italijo sestaviti in osnovati brez monarhov. Poleg tega republikanskega gibanja se pa je jelo misliti na papeštvo. Če Italijo združimo v jedno državo, kaj se mora zdaj zgoditi s papežem in njegovo deželo, ki se ne more nikdar z republiko v sklad dovesti. Ko je bilo narodno gibanje uže v polnem teku, nastopi v javnost duhovnik Gioberti, ki v začetku 4. desetletja izdal slovečo knjigo „Il primato d' Italia“ (prvenstvo Italije), ki je naredila velik vtis na italijanske rodoljube, posebno na može konservativne barve. Njegova ideja je bila, naj združi papež, kakor so uže nekdanji veliki papeži iz srednjega veka poskušali, vso Italijo v konfederacijo, ter naj se jej postavi na čelo, pa ne s principi, kakor jih je imel Gregor XVI, velik reakcionar, ki

je polnil svoje ječe s političnimi „hudodelci“, kakor nobeden drug vladar v Italiji. Gioberti je djal, naj se osnuje papeštvo na svobodomiselnej podlagi, (a se ve da ne na takej, kakor jo razumejo naši dunajski liberalci). Tako osnovano papeštvo ne bode koristilo le Italiji samej, ampak ona bode, ker jej bode papež glava, dosegla tako stopinjo imenitnosti in mogočnosti, kakor jo je imela za rimskih časov z geslom zapovedovati: „orbi et urbi“. Tako bode Rim zopet vladal ves svet. Ta ideja, ki nij bila revolucionarna, in ker je imela pametno podlago, ako nastopi naslednik drugačen po duhu, kakor je bil Gregorij XVI., je dobila mnogo privrženecv za-se. Jeden mej njimi je bil grof Cavour, takrat še velikemu občinstvu nepoznan, ali Giobertijev osoben prijatelj. Pa tudi kardinal Mastai-Feretti je bral ono knjigo z veliko pozornostjo; — trdijo, da se je zelo zanimal za misli, v njej razvite. Ko je bil 46. leta za papeža kakor Pij IX. izvoljen, bilo je njegovo prvo delo, da je še tisti dan, ko je iz vaticana množico bla-

goslovil, dal ječe odpreti, kjer so zdihovali politični zločinci, po Gregorju XVI. tje vtaknjeni. Veliko je bilo veselje po Laškem, ko je to storil, ker mislilo se je, da se bodo zdaj izpolnile Giobertijeve misli, da se bode Italija pod Pijem IX. združila, in da bode on stopil na čelo italijanske konfederacije. Pa te lepe sanje so komaj 2 leti trajale, kajti Pij IX. je moral leta 1848 bežati v Gačto, ter je postal od tistega časa ves drug mož, ker prepričan se je, da se ne da papeštvo na liberalnej podlagi osnovati. A v mirovni prelinarijah, narejenih pri Villa franki po bitki pri Solferinu, so še jedenkrat oživele Giobertijeve ideje. Napoleon je nasvetoval konfederacijo, kojee za glavarja naj se papež postavi, a ta ideja je dotlej toliko zastarela, da nij hotel nihče več kaj čuti, tudi papež sam ne, niti Cavour. Napoleon je imel za njo le jednega privrženca, — in to je bil on sam.

(Dalje prih.)

jednega zavestno narodnega zastopnika v deželnem šolskem svetu, menda nobednega narodnjaka, ki bi vedel ceniti njihovo delovanje in je podpirati, zakaj bi mi kakor turški fatalisti roke križem držali in nič ne delali. Vsaj imamo v deželnem šolskem svetu in v deželnem odboru vendar nekaj mož, kateri bi imeli vedeti, kolike važnosti je slovenski živelj mej učiteljstvom. Na noge torej! Oživimo na novo in podpirajmo v resnici „Slovensko učiteljsko društvo“, da bode zmožno delovati v prosepah šolstva, snujmo okrajna učiteljska društva!

Vzlasti pa velja ta klic učiteljem ljubljanske okolice, ki imajo te dni svoj letni okrajni zbor. Kako lahko bi skup stopili in se pomenili, ali bi ne bilo koristno, da bi za svoj okraj osnovali okrajno učiteljsko društvo. Ker je vsakdo iz mej njih zarad svojih opravil bolj ali manj na mesto navezan, kako bi se lahko vsak mesec vsaj jedenkrat shajali k zborovanju. In tu bi se posvetovalo in čitala predavanja o raznih šolskih strokah, kar bi se potem priobčevalo po „Učiteljskem Tovarišu“. Na ta način bi prihajala temu listu ne mala duševna podpora. Le pogledjmo hrvatske pedagoške liste, kako bogati so takih sem in tja strokovnjaških referatov. Skoro ne izide nobeden list „Napredka“, da bi ne bilo po jednega ali več tacič člankov priobčenih, ki so se čitali pri učiteljskih skupščinah.

Nadejaje se, da te moje vrstice ne bodo glas upijočega v puščavi, vam še jedenkrat kličem: na noge!
J. Gr—oj.

Domače stvari.

— (O našem ljubljanskem polku) Kuhn poročajo privatna pisma vojakov, da je prišel iz Siska do meje. Mej potom je vsled vročine in morda tudi vsled pijače celih 300 mož zbolelo, da so obležali ali morali voziti se dati za družimi.

— (Deželni načelnik g. Kalina) je včeraj odšel v Litijo in pojde potem še druge dolenske urade ogledovat. Naj mu gg. županje čisto resnico neustrašeno povedo, kakor čujemo da jo je slišal po necih družih krajih.

— (Ljubljanske ljudske šole) so se 20. t. m. končale.

— (Vihar.) V nedeljo okolo 11. ure po noči je bil v Ljubljani tak vihar, grom in blisk, kakor ga ne pomnimo kmalu. Švigalo in treskalo je, da se je treslo. Strela je udarila v Ljubljani na dva kraja: v predilnico udarila je v neko delavsko sobo pri velikem dimniku, kjer je tudi strelovod; nočnega čuvaja, ki je kakih pet metrov od tega kraja na prostem stal, podrl je puh na tla, a ga nij poškodoval. Strela nij užgala. Strela je udarila tudi na tukajšnji kolodvor južne železnice.

— (Na korist zapuščenim sirotam naših mobiliziranih vojakov.) Dramatično društvo je uže naznanjeno keglanje na korist lastnej blagajnici za zdaj odložilo in se bode keglalo v čitalnici na korist zapuščenim sirotam onih rezervistov, ki so morali v Bosno in Hercegovino otiti. — Združena narodna društva: ljubljanska čitalnica, Sokol in dramatično društvo priredijo torej keglanje za zapuščene sirote rezervistov in uljudno vabijo vse prijatelje keglanja in dobitkov po mestu in iz dežele, da pridejo na čitalniško keglišče, ter tudi tam odlože blagemu namenu odločene doneske. Kegljanje se prične 20. avgusta. Dobitki bodo v srebru in nad 100 gl. vrednosti.

Za poslano novice bodo dobri keglalci v imenu pošiljateljev keglali. Reditelja sta Fr. Drenik in A. Jeločnik. — Isto tako bode v čitalnici v nedeljo velika zabava z loterijo. Zatorej je v Ljubljani izdana sledeča prošnja do narodnjakov: „V podporo zapuščenim sirotam onih naših rezervistov, ki so potovaje v Bosno morali domovino zapustiti, napravijo tukajšnja narodna društva: čitalnica, Sokol in dramatično društvo prihodnjo nedeljo na vrtnih čitalničnih prostorih veliko zabavo z godbo, petjem, telovadbo, keglanjem in loterijo. Blagi namen, — obilen dohodek — pa se more zdatno in za narodna društva častno doseči le s tem, da usmiljeni rodoljubi in mile domorodkinje dobitkov podarijo in si tako odbor prihrani stroškov za njihov nakup. Odbor tega dobrotnega podjetja se tedaj zaupljivo obrača do Vas, z uljudno prošnjo, da blagovolite za navedeno loterijo žrtvovati primerno darilo v blagu ali v novcih, ter ga izročiti udom odborovim, ki vas morebiti osobno za darilo naprosijo, ali pa naravnost kustosu narodne čitalnice. V Ljubljani 18. julija 1878. Za odbor dobrodejne zabave: Dr. Jan. Bleiweis, Jan. Murnik, Franjo Drenik.

— (Dar.) Cesarjevič Rudolf je iz svojega daroval 1000 gld. za podporo družin onih vojakov, ki so bili mobilizirani. Od tega tisoča se ima 200 gld. za Kranjsko porabiti.

— (Rešitev življenja.) Iz Krškega se nam piše: Gosp. Tone Frfila, kupec v Gorici ter iskren rodoljub, kateri je prišel svojo rodbino v Krško obiskat, šel se je bil v Savo kopat; toda vrtnec ga na dno potegne in mož je bil zginil. K sreči bil je navzoč g. Otto pl. Vesteneck, kateri nij čakal trenutka, temveč naravnost skočil za nesrečnežem ter ga srečno na suho prinesel. Bodi mu toraj javno priznanje za pogumno ravnanje.

— (Iz Rajhenburga) se nam piše: Slavni odbor „družbe sv. Mohorja“ v Celovci je tukajšnjeje šolarske knjiznici družbenih knjig v vrednosti 10 gld. velikodušno podaril, za kar se mu v imenu ukaželjne mladeži najgorkeje zahvaljuje.

— (Obešenec.) Piše se nam 21. t. m. Pod Kastvo dobili so včeraj na orehu visečega mrtvega človeka. Iz potne knjižice, katero je umrlil imel pri sebi, moglo se je konstatovati, da je obešenjak rodom Štajerec tri in šestdeset let star, bivši krajač, da je bil zadnji čas v tržaški javnej bolnici. Zapustil je tudi kosec papirja, na katerem javi da ga lakota in skrb za daljnjo eksistenco tira v grob. Baže nij zbog gladu, kakor se izraža, sam niti 3 korakov več storiti mogel. Obesil se je kleče na jermen tako nizko, da bi mu trebalo samo vskotehati se na noge in otel bi se bil. Mrtveca so prenesli v kastovsko mrtvašnico, kateri se denes raztelesi in potem zagrebe.

— (Glede „Gospodarjeve“ pravde) in boječega umaknenja urednikovega v tem principijalnem vprašanju sodi tudi „Slovenec“ v dopisu iz mariborske okolice podobno ostro kakor smo mi. On piše: „Strela z jasnega neba ne bi bila tako nepričakovana, kakor sprava urednika „Slovenskega Gospodarja“ z gosp. Seidlom. Način, pod katerim se je sprava sklenila, jemlje pričam in dopisnikom čast in resnicoljubje, in jih stavlja pred liberalce in nemčurje kot grozne obrekovalce. Sprava je sicer lepa čednost, pa zgoditi se mora po resnici in pravici. Kar se je

pisalo o g. Seidlu v „Sl. Gospodarju“, nij bilo nikdar kar meni nič tebi nič s trte zvito, kakor je uže v lanskej tožbi očital „Gospodarju“, „der zveite theil total aus der luft gegriffen.“ Pri vseh tožnih točkah so bile za našo stran priče in prisege, ki pri avstrijskih sodnijah še kaj veljajo. — V spravi pa zdaj moramo brati „iz nepravni poročil zajeto — aus unrichtigen informationen geschöpft.“ Ako so bile priče pripravljene s prisego potrditi, kar se je grajalo, se jim nikakor ne more neresnica očitati. Lansko leto je g. Seidl spoznavši dokazano pozabljenost in nered tožbo preklical, tedaj pač nij bilo treba letos toliko strahu. Kar smo v desetih letih priborili, šlo je v treh dnevih po Dravi mej bažibozuke na Turško. Veselje je nepopisljivo v nasprotnem taboru. Mi pa iz srca obžalujemo, da se vsa reč nij pred potrotnike spravila, da bi vsaj zvedeli, kje je laž, kje pa resnica? Imena obrekovalcev pa gotovo nijsmo zaslužili. Gospod Seidl nam ostane v spominu kot nikdar ne prerojeni poslanec.“

Razne vesti.

* (Velika tatvina.) Grofici Tereziji Zamparo v Padovi je bilo v jednej minolih nočij ukradeno 118.000 lir v vrednostnem papirju, potem 25 zlatov po 40 lir in jeden srebren lonc za cvetice v vrednosti 200 lir.

* (Ladije od papirja.) Neki Amerikanec Bishop je izumel ladije od papirja. Sam se je v takej ladiji prepeljal 2500 angleških milj daleč, a se mu nij nič poškodovala. Pravijo, da so te ladije bolj trdne in hitre, kakor vse dozdanje.

Tujci.

21. julija:

Pri Slonu: Deklva iz Trsta. — Glück iz Dunaja. — Winter iz Koroškega. — Hostnik iz Dunaja. — pl. Reya iz Trsta.

Pri Mailé: Carlsbach iz Dunaja. — Hirsch iz Gradca. — Levituš iz Dunaja.

Pri bavarskem dvoru: Kožel iz Dunaja. — Kavčič, Verbovec iz Gorenjskega.

Dunajska borza 22. julija.

(Izvirno telegrafno poročilo.)

	gld.	60	kr.
Enotni drž. dolg v bankovcih	64	60	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	66	60	kr.
Zlata renta	75	—	kr.
1860 drž. posojilo	114	—	kr.
Akcije narodne banke	835	—	kr.
Kreditne akcije	260	30	kr.
London	115	50	kr.
Napol.	9	27	kr.
C. kr. cekini	5	49	kr.
Srebro	101	05	kr.
Državne marke	57	10	kr.

Karel S. Till

trgovstvo s knjigami in papirjem, pod Trančo št. 2, zaloga vseh potrebstij za urade in kupčijstvo; zaloga navadnega, pisemskega in zavijalnega papirja. Vse potrebstij za morjevce (inženirje), slikarje in risarje. Najnovejše v konfekciji za papir. Zapisovalne in opravilne knjige. Izdeljujejo se tudi monogrami na pisemski papir, vitne karte in pisemske zavitke. (158—56)

Mlad fant,

kateri je jedno ali dve leti spodnjo realko ali pa 6 razredov ljudske šole z dobrim vspehom dovršil, ki je 14 let star in od dobrih staršev, se sprejme v špecerijsko štacuno pri

M. Berdajsu,
v Mariboru.

(223—2)

Marko Wir empfehlen geschäftl. als Bestes und Preiswürdigstes

Die Regenschirme,
Wagendecken (Plachen), Betteinlagen, Zellstoffe

der k. k. pr. Fabrik

von M. J. Elsinger & Söhne
in Wien, Neubau, Zollergasse 2,

Lieferanten des k. und k. Kriegsministeriums, Sr. Maj. Kriegsmarine, vieler Humanitätsanstalten etc. etc.

(159—28)